

Savanorių teikiamos paslaugos

Pasak savanoriškos veiklos koordinatorių, pataisos įstaigose dažniausiai lankosi savanoriai, kurių veiklos orientuotos į asmens dvasinį pasaulį bei nuteistųjų pozityvų užimtumą. Taip pat pastaraisiais metais dažniau lankosi ir savanoriai, kurie teikia psichologinę ir socialinę pagalbą nuteistiesiems, besiruošiantiems išeiti iš pataisos įstaigos.

Septyniose iš aštuonių pataisos įstaigų savanoriai teikia pozityvaus užimtumo organizavimo paslaugas (edukacinė, sportinė, meninės veikla ir kt.), penkiose įstaigose vyksta psichologinės pagalbos teikimas, o keturiose organizuojamas pagalbos ruošiantis išėjimui į laisvę teikimas nuteistiesiems (socialinių ryšių atkūrimas, gyvenamosios vietos ieškojimas ir kt.). Mažiau nei pusė pataisos įstaigų, tai yra trys, pritraukė savanorius, kurie taiko įvairaus pobūdžio terapines veiklas (asmeninėms problemoms spręsti) bei teikia teisinio pobūdžio pagalbą. Dvi pataisos įstaigos iš aštuonių pažymėjo, kad vyksta užimtumas religine, sielovados tematika bei naujų įgūdžių mokymas-lavinimas (užsienio kalbų, informacinių technologijų ir kt.). Tokios veiklos kaip palydėjimo funkcijų įgyvendinimas – mentorystė (nuteistiesiems, turintiems teisę be sargybos ar palydos išvykti už įstaigos teritorijos ribų bei pusiaukelės namuose tęsiantiems laisvės atėmimo bausmę asmenims), darbas su fizinę negalią turinčiais asmenimis, pagalbos teikimas tvarkant dokumentus (socialinio būsto, pinigines pašalpos gavimui ir kt.), pagalbos teikimas finansų klausimais ar elgesio pataisos programų taikymas vykdomos tik kurioje nors vienoje iš aštuonių įstaigų, o veiklos orientuotos į profesinio konsultavimo aspektus bei darbą su vyresnio amžiaus asmenimis nevyksta nė vienoje pataisos įstaigoje.

Koordinatorių teigimu, labiausiai trūksta ir yra jaučiamas stiprus poreikis savanorių, kurie būtų kompetentingi vykdyti veiklas, susijusias su naujų įgūdžių mokymu, profesiniu konsultavimu, pagalbos teikimu finansiniais ir teisiniais klausimais, mentorystės paslaugų teikimu bei darbu su vyresnio amžiaus asmenimis ir su fizinę ir psichinę negalią turinčiais asmenimis.

Lūkesčiai susiję su savanoriška veikla pataisos įstaigoje

Atskleidžiant tyrime dalyvavusių savanorių patirtį, daugiau negu pusė savanorių nurodė turintys pakankamai ilgą savanoriavimo patirtį: 8 savanoriai – 10 ir virš dešimt metų, 3 savanoriai – 5-6 metai, 4 savanoriai – 1,5-3 metų ir 2 savanoriai – mažiau nei 7 mėnesius. Taip pat pastebėtina, kad didžioji dauguma nurodė teikiantys pozityvaus užimtumo paslaugas: sielovadinė, edukacinė veikla – 7, sportinė (joga – 1), meninė veikla (1), pagalbos ruošiantis išėjimui į laisvę teikimas (1), pagalba ieškant gyvenamosios vietos, darbo (1), psichologinės pagalbos teikimas (3).

Į klausimą, kaip sekasi savanoriauti pataisos įstaigoje, 8 savanoriai nurodė – gerai, 6 – labai gerai ir 4 – puikiai. Neigiamų vertinimų (nelabai gerai; blogai) nebuvo. Taip pat didžioji dauguma savanorių (16) pažymėjo, jog savanorystė pataisos įstaigoje patenkino jų keliamus lūkesčius, 2 savanoriai nurodė, jog jų lūkesčiai, susiję su savanoryste pataisos namuose, liko nepatenkinti. Toliau pateikiami savanorių įvardyti lūkesčiai, su kuriais jie atėjo vykdyti veiklą į pataisos įstaigas.

Pastebėtina, kad lūkesčiai siejami su įvairaus pobūdžio gerovės užtikrinimu nuteistiesiems ir veiklų, darančių įtaką nuteistojo elgesio ir mąstymo pokyčiams, organizavimu.

Kokie buvo Jūsų lūkesčiai dėl savanorystės pataisos įstaigoje?
Teikti pagalbą, paramą ir organizuoti pozityvų užimtumą nuteistiesiems.
Mes siekiame, kad išėję į laisvę, nuteistieji įsidarbintų ir būtų naudingi visuomenei.
Vesti jogos užsiėmimus, kurie padėtų sustiprinti kūną, nuraminti protą ir pagerinti sveikatą.
Rasti bendrą kalbą, užmegzti pasitikėjimu grįstą žmogišką ryšį, nes to nepasiekus tolesnė veikla vargu ar būtų prasminga.
Kad nuteistieji taptų laimingesni.
Prasmingai praleistų laiką.
Suteikti žinių.
Kultūrinių, edukacinių renginių organizavimas.
Kad nuteistieji kuo daugiau susidomėtų sportu ir sveika gyvensena.
Teikti pagalbą nuteistiesiems.
Padėti suprasti įkalintiems jų nusikaltimo priežastis ir genezę, suvokti atsakomybės laipsnį ir bausmės taikymo pagrįstumą.
Kad kaliniai įtikėtų dievą, atsisakytų nuodėmės ir negrįžtų į nusikaltimų kelią.
Sukviesti grupę nuteistųjų, perteikti jiems evangelijos esmę ir jos turtus.
Susitikti asmeniškai su nuteistaisiais, norinčiais dvasiškai augti.
Skelbti evangeliją apie dievo meilę visiems norintiems klausyti. Dvasinė paslauga nuteistiesiems žmonėms.
Maniau, kad kalėjime yra žmonių, kurie tiki Dievą ir nori apie tai kalbėti.

Santykiai su pataisos namų darbuotojais ir grįžtamojo ryšio palaikymas

Svarbus motyvuojantis veiksnys vykdyti savanorišką veiklą yra geri, pasitikėjimu grįsti santykiai su įstaigoje dirbančiais darbuotojais bei gaunamas abipusis grįžtamasis ryšis. Todėl tyrime savanorių klausėme, koks yra jų santykis su pataisos įstaigos darbuotojais, ar pataisos įstaigos darbuotojai suteikia grįžtamąjį ryšį ir ar šis ryšis yra reikalingas, svarbus. 72 proc. savanorių santykius su darbuotojais įvertino kaip labai gerus ir 28 proc. kaip gerus. Paklausti, kodėl taip vertina, vienas dažniausiai savanorių pažymėtų aspektų – draugiškas, palankus požiūris į jų veiklą, bendravimas kaip lygūs su lygiu, jautimas darbuotojų geranoriškumo, palaikymo „pataisos įstaigos darbuotojai sudaro labai geras sąlygas skelbti Dievo Žodį. Visada juntame draugišką, palankų požiūrį į mūsų veiklą“, „nors nesu etatinis darbuotojas, nei pareigūnas, bendraujame kaip lygūs, visada jaučiu darbuotojų geranoriškumą, palaikymą“. Analizuojant grįžtamojo ryšio aspektus, pastebėtina, jog jis ne visada buvo suteikiamas ir atitiko savanorių lūkesčius. Nors nemaža dalis savanorių (11) pažymėjo gaunantys grįžtamąjį ryšį, likusieji savanoriai (7) teigė negaunantys grįžtamojo ryšio, bet norintys jį turėti, ir tik vienas iš savanorių neižvelgė poreikio gauti grįžtamojo ryšio (pažymėjo gaunantis grįžtamąjį ryšį, bet jis jam nereikalingas).

Priežastys dėl, kurių asmenys planuoja tęsti savanorišką veiklą pataisos įstaigose

Savanorystės plėtros kontekste svarbu pažymėti, kad visi tyrime dalyvavę savanoriai ir toliau planuoja vykdyti šią labai svarbią misiją. Paklausti, kodėl toliau planuoja savanoriauti pataisos įstaigoje, kaip didžiausią paskatą toliau tęsti savo darbą nurodo nuteistųjų atsiliepimus apie tokių paslaugų reikalingumą: „žmonės, su kuriais ten bendrauju, sako, kad to reikia“ bei tai, jog teikiama pagalba daro poveikį ir turi išliekamąją vertę nuteistųjų gyvenimuose.

Dėl kokių priežasčių planuojate tęsti savanorišką veiklą pataisos įstaigoje?
Mano nuomone, nuteistiesiems skiriamas per mažas dėmesys, šiai mūsų visuomenės grupei reikia daugiau pozityvių veiklų baismės atlikimo metu.
Mūsų, kaip tikinčiųjų, pareiga – padėti žmonėms.
Žmonės, su kuriais ten bendrauju, sako, kad to reikia.
Mes neabejingi tiems žmonėms, nes ir mes esame žmonės.
Prasmingos akimirkos padeda mums visiems išgyventi ir kurti pozityvią aplinką.
Nes Dievo Žodis atstato sugriautus gyvenimus.
Nes jiems tai patinka.
Nes vykdomos veiklos tikrai naudingos nuteistosioms.
Matau šio darbo poveikį ir išliekamąją vertę nuteistųjų gyvenimuose.
Nes noriu.
Tai yra veiklos tąsa.
Manau, kad tai prasminga ir padeda nors keliems nuteistiesiems.
Norime nešti viltį ir šviesą į nuteistųjų gyvenimus. Drąsinti juos pokyčiams.
Kadangi matau, kad žmonėms, kuriuos sutikau, reikalinga skelbti Evangeliją.
Poreikis ir prasmė yra.
Tai mano pašaukimas.

Papildomų žinių ir mokymų poreikio vertinimas

Tiriant bausmių vykdymo sistemoje savanoriaujančių asmenų poreikį dalyvauti Kalėjimų departamento Mokymo centro organizuojamuose mokymuose, buvo klausama tiek savanorių, tiek savanoriškos veiklos koordinatorių nuomonės.

Kalbant apie savanorių mokymų poreikį, galima pastebėti, kad apskritai didžioji dauguma apklaustų savanorių nurodė, kad jaučiasi pakankamai kompetentingi. Pusė iš jų pažymėjo, kad žinių netrūksta (8 savanoriai). Kita dalis savanorių pažymėjo, kad labiausiai trūksta žinių apie bausmių vykdymo sistemą bei pataisos įstaigos esamą tvarką (11 savanorių). Gerokai mažesnis poreikis yra gauti psichologinių žinių (3), bendravimo įgūdžių (1) ir socialinės politikos srities žinių (1 savanoris). Pastebėtina, kad dažniausiai mokymų poreikis buvo siejamas su žinių bendru naudingumu. Pavyzdžiui, savanoriai nurodė, kad „papildomos žinios visada palengvina darbą, bendravimą“, „nebuvo taip reikalingi, kad be mokymo negalėčiau vykdyti paslaugos, bet verta žinoti daugiau“, „svarbu gerai žinoti įstaigoje nustatytas tvarkas (taisykles). Taip pat atkreipiamas dėmesys į tai, kad labai trūksta aiškumo, kam teikti prašymus, kas kieno viršininkas. Todėl mokymai būtų reikalingi“. Iš specifinių mokymų savanoriai nurodė, kad jiems būtų aktualu gebėti vykdyti derybas, spręsti konfliktus, gebėti būti tarpininku (patarėju) bei mokėti organizuotai ir tiksliai veikti.

Pasak 75 proc. koordinatorių savanoriams, kurie vykdo veiklas pataisos įstaigose, pakanka jų turimų įgūdžių ir žinių savanoriškai veiklai įgyvendinti, tačiau likę 25 proc. teigė, kad šiuo klausimu neturi nuomonės. Visgi, pasidomėjus ar savanoriams būtų aktualu dalyvauti Kalėjimų departamento Mokymo centro organizuojamuose mokymuose 50 proc. koordinatorių teigė, kad mokymai reikalingi, taip pat būtų aktualūs ir įvadiniai mokymai apie savanorystę bausmių vykdymo sistemoje, 25 proc. pasisakė, kad mokymų nereikia. Pasisakiusieji, kad įvadiniai mokymai savanoriams svarbūs, teigia, jog aktualus supažindinimas su nuteistųjų probleminių sričių amplitude, darbo su manipuliuojančiais, agresyviais asmenimis ypatumai. Mokymų metu būtų svarbu aptarti sunkumus, su kuriais gali susidurti savanoris, ir kaip probleminėse situacijose elgtis. Taip pat svarbu supažindinti su pataisos įstaigos veiklos specifika, su bendra pataisos įstaigų tvarka, režimo reikalavimais bei asmens duomenų apsaugos ypatumais.

Apklaustos rezultatai rodo, kad septyniose įstaigose iš aštuonių dirbantys savanoriškos veiklos koordinatoriai mano, jog bendravimo įgūdžių lavinimas ir streso valdymas yra aktualios mokymų temos savanoriams, vykdančioms veiklas pataisos įstaigose. Taip pat keturi koordinatoriai, tai yra 50 proc., teigia, kad konfliktų sprendimo įgūdžių lavinimas irgi naudingas.

Savatoriškos veiklos koordinatoriai mano, kad kompetencijas stiprinti reikėtų ir jiems patiems. Koordinatoriai pageidautų mokymų, susijusių su savatoriškos veiklos tematika, tačiau būtų aktualios ir kitos temos. Pageidauta dalyvauti pažintiniame renginyje apie savanorystę, susipažinti su šiuo procesu ir gilintis į savanorystės principus, gebėti motyvuoti savanorius, išmanyti mentorystės procesą, taikomus metodus ir suprasti jos naudą.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad moksliniai šaltiniai teigia, jog kokybiškai savatoriškai veikla labai svarbus yra savanorių koordinatoriaus buvimas ir savanorystės organizavimo pagrindų išmanymas. Siekiant aktyvios, efektyvios ir kryptingos savatoriškos veiklos, svarbu, kad koordinatoriai turėtų tinkamų kompetencijų, gebėtų vykdyti darbo su savanoriais refleksijas, ieškoti naujų savanorių, juos atrinkti ir priimti, parengti veiklai pataisos įstaigoje, palaikyti ir motyvuoti savanorius bei juos skatinti.

